

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. kovo 29 d.*

„Viešieji pirkimai — Direktyva 2004/18/EB — Sutarčių sudarymo procedūros — Ribotas konkursas — Pasiūlymo vertinimas — Perkančiosios organizacijos prašymai paaiškinti pasiūlymą — Sąlygos“

Byloje C-599/10

dėl *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakija) 2010 m. lapkričio 9 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2010 m. gruodžio 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

SAG ELV Slovensko a.s.,

FELA Management AG,

ASCOM (Schweiz) AG,

Asseco Central Europe a.s.,

TESLA Stropkov a.s.,

Autostrade per l'Italia SpA,

EFKON AG,

Stalexport Autostrady SA

prieš

Úrad pre verejné obstarávanie,

dalyvaujant

Národná dial'ničná spoločnosť a.s.,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot (pranešėjas), teisėjai A. Prechal, K. Schieman, C. Toader ir E. Jarašiūnas,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

* Proceso kalba: slovakų.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. gruodžio 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *SAG ELV Slovensko a.s., FELA Management AG, ASCOM (Schweiz) AG, Asseco Central Europe a.s. ir TESLA Stropkov a.s.*, atstovaujamų advokatų R. Gorej, L. Vojčík ir O. Gajdošech,
- *Autostrade per l'Italia SpA, EFKON AG ir Stalexport Autostrady SA*, atstovaujamų advokatų L. Poloma ir G. M. Roberti,
- *Úrad pre verejné obstarávanie*, atstovaujamos B. Šimorová,
- *Národná diaľničná spoločnosť a.s.*, atstovaujamos D. Nemčíková ir advokato J. Čorba,
- Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos B. Ricziová,
- Europos Komisijos, atstovaujamos C. Zadra ir A. Tokár,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132) 2, 51 ir 55 straipsnių aiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčus tarp *Úrad pre verejné obstarávanie* (Viešųjų pirkimų agentūra, toliau – *Úrad*) ir iš 2007 m. *Národná diaľničná spoločnosť a.s.* (toliau – NDS) – 100 % Slovakijos valstybės kontroliuojamos prekybos bendrovės – paskelbto konkurso kelių mokesčio greitkeluose ir tam tikruose keliuose rinkimo paslaugoms teikti pašalintų įmonių.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje nustatyta:

„Perkančiosios organizacijos ūkio subjektams taiko vienodas sąlygas, jų nediskriminuoja ir veikia skaidriai.“

- 4 Šios direktyvos II antraštinės dalies VII skyriaus 2 skirsnio „Kokybinės atrankos kriterijai“ 51 straipsnyje skelbiama:

„Perkančioji organizacija gali prašyti ūkio subjektų papildyti arba paaiškinti sertifikatus ir dokumentus, pateiktus pagal 45–50 straipsnius.“

5 Šios direktyvos 3 skirsnio „Sutarties sudarymas“ 55 straipsnyje nustatyta:

„1. Jei kokiai nors sutarčiai pasiūlymuose nurodytos prekių, darbų ar paslaugų kainos yra neįprastai mažos, perkančioji organizacija, prieš atmesdama tokius pasiūlymus paprašo raštu pateikti informaciją apie pasiūlymo sudedamuosius elementus, kuri, jos nuomone, yra svarbi.

Ši informacija gali būti susijusi visų pirma su:

- a) gamybos proceso, teikiamų paslaugų ar statybos metodo ekonomiškumu;
- b) pasirinktais techniniais sprendimais ir (arba) kokiomis nors ypač palankiomis sąlygomis, kurios yra prieinamos dalyviui atliekant darbą, tiekiant prekes ar teikiant paslaugas;
- c) dalyvio siūlomų prekių, paslaugų ar darbų originalumu;
- d) nuostatų dėl darbo saugos ir darbo sąlygų, galiojančių darbo atlikimo, paslaugų teikimo ar prekių tiekimo vietoje, laikymusi;
- e) dalyvio galimybe gauti valstybės pagalbą.

2. Perkančioji organizacija patikrina tuos sudedamuosius elementus, tardamasi su dalyviu ir atsižvelgdama į pateiktus įrodymus.

<...>“

Nacionalinė teisė

6 Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nurodytos pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos Įstatymo Nr. 25/2006 dėl viešųjų pirkimų 42 straipsnį „Pasiūlymų vertinimo procedūra“:

„1. Komisija pasiūlymus vertina uždaramame posėdyje. Komisija vertina pasiūlymus atsižvelgdama į tai, ar įvykdyti perkančiosios organizacijos arba perkančiojo subjekto nustatyti su pirkimo objektu susiję reikalavimai, ir atmets pasiūlymus, kurie neatitinka reikalavimų, numatytų skelbime apie viešąjį konkursą, kvietime teikti pasiūlymus arba specifikacijose. <...>

Vertindama pasiūlymus, kuriuose siūlomi keli variantai, komisija vadovaujasi 37 straipsnio 3 dalimi.

2. Komisija gali raštu prašyti konkurso dalyvių pateikti pasiūlymo paaškinimus. Tačiau ji negali prašyti konkurso dalyvio pakeisti pasiūlymo, dėl ko jam būtų sudarytos palankesnės sąlygos, arba pritarti tokiam pasiūlymo pakeitimui.

3. Jei pasiūlyme nurodyta neįprastai maža kaina, komisija raštu prašo konkurso dalyvio ją paaškinti. Prašyme turi būti nurodyti pasiūlymo elementai, dėl kurių, komisijos nuomone, reikalingi paaškinimai, visų pirma susiję su:

- a) statybos metodų, gamybos metodų ar siūlomų paslaugų ekonomiškumu;
- b) siūlomais techniniais sprendimais ar ypatingai palankiomis sąlygomis, kuriomis naudojasi konkurso dalyvis tiekdamas prekes, atlikdamas statybos darbus ar teikdamas paslaugas;
- c) konkurso dalyvio siūlomų prekių, statybos darbų ar paslaugų ypatingu pobūdžiu;

- d) teisės aktų dėl darbo saugos ir darbo sąlygų, galiojančių prekių tiekimo, statybos darbų atlikimo ar paslaugų teikimo vietoje, laikymusi;
 - e) konkurso dalyvio galimybe gauti valstybės pagalbą.
4. Komisija atsižvelgia į pasiūlymo ar neįprastai mažos kainos paaiškinimus ir konkurso dalyvio pateiktus įrodymus. Komisija pasiūlymą atmeta, jei:
- a) konkurso dalyvis nepateikia rašytinių paaiškinimų per tris darbo dienas nuo prašymo pateikti paaiškinimus gavimo ar per komisijos nustatytą ilgesnį terminą arba
 - b) pateikti paaiškinimai neatitinka šio straipsnio 2 ar 3 dalių reikalavimų.

<...>

7. Komisija vertina neatmestus pasiūlymus laikydamasi kriterijų, nustatytų skelbime apie viešąjį pirkimą, kvietime teikti pasiūlymus ar specifikacijose, ir remdamasi specifikacijose nustatytomis tokių kriterijų taikymo taisyklėmis, kurios nėra diskriminacinės ir skatina sąžiningą konkurenciją.

<...>“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

- 7 2007 m. rugsėjo 27 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* NDS paskelbė apie ribotą viešojo pirkimo konkursą siekdama sudaryti daugiau kaip 600 mln. EUR vertės sutartį dėl kelių mokesčio greitkeluose ir tam tikruose keliuose rinkimo paslaugų teikimo.
- 8 Vykdydama konkurso procedūrą, NDS dviem įmonių susivienijimams, dalyvaujantiems konkurse kartu su kitais kandidatais, pateikė prašymus paaiškinti jų pasiūlymus. Šių prašymų adresatai buvo, pirma, *SAG ELV Slovensko a.s.*, *FELA Management AG*, *ASCOM (Schweiz) AG*, *Asseco Central Europe a.s.* bei *TESLA Stropkov a.s.* (toliau – *SAG ELV* ir kt.) ir, antra, *Autostrade per l'Italia SpA*, *EFKON AG* ir *Stalexport Autostrady SA* (toliau – *Slovakpass*). Be su kiekvieno pasiūlymo techniniais aspektais susijusių klausimų, minėtų dviejų susivienijimų prašyta paaiškinti neįprastai mažas pasiūlytas kainas. Į šiuos prašymus buvo pateikti atsakymai.
- 9 Kiek vėliau 2008 m. balandžio 29 d. sprendimais *SAG ELV* ir kt. ir *Slovakpass* buvo pašalintos iš procedūros.
- 10 Šie sprendimai buvo apskūsti NDS ir ši juos patvirtino; vėliau jie apskūsti kompetentingai skundus nagrinėjančiai institucijai *Úrad* ir ji savo ruožtu 2008 m. liepos 2 d. atmetė gautus skundus.
- 11 *Úrad* nusprendė, kad nors vienas iš NDS motyvų, kuriais ji grindė dviejų suinteresuotųjų susivienijimų pašalinimą iš konkurso procedūros, būtent oficialiai dar nepripažintos įrangos sertifikatų nepateikimas, buvo nepagrįstas, tačiau kiti du nurodyti motyvai pateisino pašalinimą. Pirma, šie du susivienijimai nepakankamai išsamiai atsakė į prašymą paaiškinti neįprastai mažą jų pasiūlymų kainą. Antra, jie nesilaikė tam tikrų specifikacijoje nurodytų sąlygų, būtent *SAG ELV* ir kt. atveju – 11.1. P 1. 20 straipsnyje nurodytos sąlygos nustatyti parametrus, leidžiančius apskaičiuojant kelių mokesčio tarifus įvairiuose mokamo kelio ruožuose atsižvelgti į metų laiką, savaitės dieną ar paros laiką, o *Slovakpass* atveju – 12. T 1.5 straipsnyje įtvirtintos sąlygos įrengti atsarginį dyzelinį elektros energijos generatorių.

- 12 SAG ELV ir kt. ir *Slovakpass* užginčijo šiuos sprendimus *Krajský súd Bratislava* (Bratislavos apygardos teismas). 2009 m. gegužės 6 d. sprendimu šis teismas atmetė SAG ELV ir kt. ieškinį. 2009 m. spalio 13 d. sprendimu šis teismas taip pat atmetė *Slovakpass* ieškinius, kuriuos jis nagrinėjo kartu ir kuriais buvo siekiama, pirma, panaikinti 2008 m. liepos 2 d. *Úrad* sprendimą ir, antra, panaikinti NDS sprendimą, kuriuo ši patvirtino savo sprendimo sukurti pasiūlymų vertinimo komisiją, kuri *Slovakpass* ginčijo, pagrįstumą.
- 13 Abu šie sprendimai buvo apskūsti *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas). Atsižvelgdamas į SAG ELV ir kt. ir *Slovakpass* argumentus, taip pat į Europos Komisijos motyvus procedūroje dėl išipareigojimų neįvykdymo, pradėtoje prieš Slovakijos Respubliką dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamoje konkurso procedūroje padarytų pažeidimų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas suabejojo, ar ginčijamais NDS sprendimais nepažeidžiami Sąjungos teisės principai dėl nediskriminavimo ir skaidrumo sudarant viešojo pirkimo sutartis. Kalbant konkrečiai, šiam teismui kilo klausimas, ar šiais principais perkančiajai organizacijai draudžiama atmesti pasiūlymą motyvuojant specifikacijos nesilaikymu, prieš tai nepaprašius kandidato pasiaiškinti dėl tokio nesilaikymo, arba motyvuojant neįprastai maža pasiūlymo kaina, pakankamai išsamiai neišsiaiškinus šio klausimo su kandidatu.
- 14 Šiomis aplinkybėmis *Najvyšší súd Slovenskej republiky* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar klostantis bylos aplinkybėms galiojusios redakcijos <...> Direktyvą 2004/18 <...> reikia aiškinti taip, kad pagal kartu taikomus šios direktyvos 51 ir 2 straipsnius, atsižvelgiant į nediskriminavimo ir skaidrumo principus sudarant viešojo pirkimo sutartis, perkančioji organizacija privalo prašyti paaiškinti pasiūlymą, laikydamosi asmens procesinės subjekcinės teisės papildyti ar paaiškinti pagal šios direktyvos 45–50 straipsnius pateiktus sertifikatus ir dokumentus, jei dėl sunkiai suprantamo ar neaiškaus konkurso pasiūlymo dalyvis gali būti pašalintas iš konkurso?
2. Ar klostantis bylos aplinkybėms galiojusios redakcijos Direktyvą 2004/18 <...> reikia aiškinti taip, kad pagal kartu taikomus šios direktyvos 51 ir 2 straipsnius, atsižvelgiant į nediskriminavimo ir skaidrumo principus sudarant viešojo pirkimo sutartis, perkančioji organizacija neprivalo prašyti paaiškinti pasiūlymą, jei turi įrodymų, jog neįvykdyti su sutarties dalyku susiję reikalavimai?
3. Ar klostantis bylos aplinkybėms galiojusios redakcijos Direktyvos 2004/18 <...> 51 ir 2 straipsnius atitinka nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią įsteigta pasiūlymų vertinimo komisija gali tik raštu prašyti konkurso dalyvių paaiškinti pasiūlymą?

Ar perkančiosios organizacijos pozicija, jog ji neprivalo prašyti, kad konkurso dalyvis paaiškintų neįprastai mažą kainą, atitinka Direktyvos 2004/18 <...> 55 straipsnį, ir ar, atsižvelgiant į perkančiosios organizacijos ieškovėms pateikto klausimo dėl neįprastai mažos kainos formuluotę, jos turėjo galimybę pakankamai paaiškinti pagrindinius pateikto pasiūlymo elementus?“

Dėl prejudicinių klausimų priimtino

- 15 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma reikšmingumo prezumpcija. Nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas gali atmesti, tik jei yra akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (žr., pvz., 2010 m. birželio 22 d. Sprendimo *Melki ir Abdeli*, C-188/10 ir C-189/10, Rink. p. I-5667, 27 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

- 16 Atsižvelgdama į šiuos principus, savo rašytinėse pastabose Slovakijos vyriausybė rėmėsi prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepriimtiniu, motyvuodama tuo, kad, pirma, ši prašymą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje SAG ELV ir kt. nebuvo pateikusi jokio kaltinimo, susijusio su konkurso kandidatų pasiūlymo paaiškinimu.
- 17 Tačiau akivaizdu, kad Teisingumo Teismas gavo vieną nacionalinio teismo pašymą priimti prejudicinį sprendimą šio teismo tuo pat metu nagrinėjamosiose dviejose bylose, kurios buvo sujungtos. Taigi Slovakijos vyriausybės nurodyta aplinkybė dėl SAG ELV ir kt. skundo bet kuriuo atveju galėtų turėti reikšmės šio prašymo priimtinumui, tik jei būtų nustatyta, kad ir kitoje pagrindinėje byloje nebuvo pateiktas joks kaltinimas dėl konkurso dalyvių pasiūlymo išaiškinimo. Tačiau kadangi tokia aplinkybė nenustatyta ir ja net nesiremama, pirmasis prieštaravimas dėl priimtinumui turi būti atmestas.
- 18 Antra, Slovakijos vyriausybė teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo trečiojo klausimo dalis dėl perkančiosios organizacijos pateikto prašymo paaiškinti neįprastai mažos kainos pasiūlymą nesusijusi su *Slovakpass* pradėta byla, kurioje apeliacinės instancijos teisme buvo ginčijamas pirmosios instancijos teismo atliktas šio prašymo vertinimas.
- 19 Nors šiuo klausimu Slovakijos vyriausybė teigia, kad pagal nacionalinę proceso teisę prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėjo nagrinėti tik jam pateiktą pagrindą, šis nacionaline nuostata grindžiamas argumentas nereiškia, kad pateiktas klausimas akivaizdžiai nesusijęs su nagrinėjamų bylų faktais ar dalyku.
- 20 Pagaliau akivaizdu, kad pagrindinėse bylose kandidatai buvo pašalinti po to, kai perkančioji organizacija įvertino jų atsakymus į prašymus paaiškinti jų pateiktus pasiūlymus. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimai dėl sąlygų, kuriomis, atsižvelgiant į Sąjungos teisės reikalavimus, tokie prašymai turi ar gali būti pateikti, nėra akivaizdžiai nesusiję su nagrinėjamų ginčų faktais ar dalyku.
- 21 Taigi Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą.

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 22 Kaip pabrėžė Slovakijos vyriausybė ir Komisija, pažymėtina, pirma, kad Direktyvos 2004/18 51 straipsnis įtrauktas į jos 2 skirsnį, skirtą kokybinės kandidatų ar pasiūlymus pateikusių asmenų atrankos kriterijams. Taigi šio straipsnio nuostatos neturi reikšmės vertinimui, kurį Teisingumo Teismas turi atlikti, kad atsakytų į pateiktus klausimus, kurie, atsižvelgiant į pagrindinių bylų aplinkybes, susiję tik su viena riboto konkurso procedūros stadija, kai atrinkusi kandidatus, kuriems leista pateikti pasiūlymą, perkančioji organizacija turi įvertinti šiuos pasiūlymus. Taigi Teisingumo Teismas neturi aiškinti Direktyvos 2004/18 51 straipsnio.
- 23 Antra, dėl aplinkybės, kad nagrinėjamu atveju perkančioji organizacija įsteigė komisiją, turėjusią jos vardu vertinti kandidatų pasiūlymus, neišnyksta jos atsakomybė laikytis Sąjungos teisės reikalavimų viešųjų pirkimų srityje. Taigi, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią vertinti pasiūlymus įsteigta komisija gali tik raštu prašyti kandidatų paaiškinti pasiūlymus, yra suderinama su Sąjungos teise, ši klausimą reikia suprasti plačiau – tarsi pati perkančioji organizacija būtų tokioje padėtyje.

- 24 Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas turi suprasti jam pateiktus ir kartu vertinamus klausimus kaip skirtus išsiaiškinti, kiek perkančiosios organizacijos, jei per ribotą konkursą jos nusprendžia, kad kandidato pasiūlyta kaina yra neįprastai maža, pasiūlymas yra neaiškus ar neatitinka techninių specifikacijų, gali ar privalo prašyti atitinkamo kandidato pateikti paaiškinimą, atsižvelgdamos į Direktyvos 2004/18 2 ir 55 straipsnius.
- 25 Dėl Direktyvos 2004/18 2 straipsnio primintina, kad vienas pagrindinių Sąjungos teisės nuostatų viešųjų pirkimų srityje tikslų užtikrinti laisvą paslaugų judėjimą, atvirą ir neiškraipytą konkurenciją visose valstybėse narėse. Siekiant šio dvejopo tikslo pagal Sąjungos teisę įpareigojama taikyti, be kita ko, konkurso dalyvių ar kandidatų vienodo vertinimo principą ir iš jo išplaukiančią skaidrumo pareigą (šiuo klausimu žr. 2008 m. birželio 19 d. Sprendimo *Presstext Nachrichtenagentur*, C-454/06, Rink. p. I-4401, 31 ir 32 punktus ir nurodytą teismų praktiką). Dėl skaidrumo pareigos reikia priminti, jog jos pagrindinis tikslas užtikrinti, kad nebūtų perkančiosios organizacijos favoritizmo ir savivalės rizikos (šiuo klausimu žr. 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš CAS Succhi di Frutta*, C-496/99 P, Rink. p. I-3801, 111 punktą). Dėl sutarčių sudarymo Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje reikalaujama, kad perkančiosios organizacijos laikytųsi tų pačių principų ir pareigų.
- 26 Būtent atsižvelgiant į šiuos svarstymus reikia atsakyti į Teisingumo Teismui pateiktus klausimus, paeiliui nagrinėjant situaciją, kai perkančioji organizacija laiko pasiūlymo kainą neįprastai maža, ir situaciją, kai ji mano, kad pasiūlymas neaiškus ar neatitinka techninių specifikacijų.

Dėl neįprastai mažos pasiūlymo kainos

- 27 Reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2004/18 55 straipsnį, jei kokios nors sutarties pasiūlymuose nurodytos prekių, darbų ar paslaugų kainos yra neįprastai mažos, perkančioji organizacija, prieš atmesdama tokius pasiūlymus, „paprasto raštu pateikti informaciją apie pasiūlymo sudedamuosius elementus, kuri, jos nuomone, yra svarbi“.
- 28 Iš šių nuostatų, suformuluotų imperatyviai, aiškiai matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino reikalauti, kad perkančioji organizacija patikrintų pasiūlymų, kurių kaina neįprastai maža, sudedamuosius elementus, ir šiuo tikslu įpareigojo ją prašyti, kad kandidatai pateiktų būtinus pateisinimus, įrodančius, kad jų pasiūlymai rimti (šiuo klausimu žr. 2001 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Lombardini ir Mantovani*, C-285/99 ir C-286/99, Rink. p. I-9233, 46–49 punktus).
- 29 Dėl šios priežasties rungimosi principu pagrįsta reali diskusija, vykstanti tinkamu momentu per pasiūlymų vertinimo procedūrą tarp perkančiosios organizacijos ir kandidato tam, kad pastarasis galėtų įrodyti savo pasiūlymo rimtumą, yra Direktyvoje 2004/18 įtvirtintas reikalavimas, skirtas tam, kad būtų išvengta perkančiosios organizacijos savivalės ir užtikrinta sveika įmonių konkurencija (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Lombardini ir Mantovani* 57 punktą).
- 30 Šiuo klausimu reikia priminti, pirma, kad nors Direktyvos 2004/18 55 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje esantis sąrašas nėra išsamus, jis taip pat nėra tik rekomendacinis, todėl perkančiosioms organizacijoms nepaliekama visiška laisvė spręsti, į kokią svarbią informaciją reikia atsižvelgti prieš atmetant pasiūlymą, kurio kaina atrodo neįprastai maža (2009 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-292/07, 159 punktą).
- 31 Antra, Direktyvos 2004/18 55 straipsnio 1 dalies veiksmingumas reiškia, kad perkančioji organizacija turi aiškiai suformuluoti atitinkamiems kandidatams adresuojamą prašymą, kad jie galėtų visapusiškai ir veiksmingai įrodyti jų pasiūlymų rimtumą.
- 32 Vis dėlto tik nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visą jam pateiktą bylos medžiagą, turi įvertinti, ar, remdamiesi prašymu pateikti paaiškinimą, atitinkami kandidatai galėjo pakankamai paaiškinti savo pasiūlymo sudedamuosius elementus.

- 33 Be to, Direktyvos 2004/18 55 straipsniu ne tik nedraudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip Įstatymo Nr. 25/2006 42 straipsnio 3 dalis, kurioje numatyta, kad jei kandidatas pasiūlyme nurodo neįprastai mažą kainą, perkančioji organizacija raštu prašo jo paaiškinti savo siūlomą kainą, bet įpareigojama įtraukti tokią nuostatą į nacionalinės teisės aktus dėl viešųjų pirkimų (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 161 punktą).
- 34 Taigi Direktyvos 2004/18 55 straipsniui kaip tik prieštarauja perkančiosios organizacijos pozicija, kai ši, kaip nurodyta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo trečiajame klausime, teigia neprivalanti prašyti kandidato paaiškinti neįprastai mažą kainą.

Dėl neaiškaus ar techninių specifikacijų neatitinkančio pasiūlymo

- 35 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, skirtingai nei dėl neįprastai mažos kainos pasiūlymų, Direktyvoje 2004/18 nėra jokių nuostatų, kuriose būtų numatyta, kaip turi elgtis perkančioji organizacija, per riboto konkurso procedūrą nustatiusi, kad kandidato pasiūlymas yra neaiškus ar neatitinka techninių specifikacijų.
- 36 Riboto konkurso procedūra iš esmės reiškia, kad atlikus kandidatų atranką ir jiems pateikus savo pasiūlymus šie pasiūlymai iš principo nebegali būti keičiami nei perkančiosios organizacijos, nei paties kandidato iniciatyva. Kandidatų vienodo vertinimo principui ir iš jo išplaukiančiai skaidrumo pareigai prieštarautų bet kokios perkančiosios organizacijos ir vieno ar kito kandidato derybos per šią procedūrą.
- 37 Jei perkančiajai organizacijai būtų leista prašyti kandidato, kurio pasiūlymą ji laiko neaiškiu ar neatitinkančiu techninių specifikacijų, pateikti atitinkamus paaiškinimus, tuo atveju, jei šio kandidato pasiūlymas galiausiai būtų atrinktas, galėtų atrodyti, jog perkančioji organizacija slapta dėl jo derėjosi kitų kandidatų nenaudai ir taip pažeidė vienodo vertinimo principą.
- 38 Be to, nei iš Direktyvos 2004/18 2 straipsnio ar kokios nors kitos jos nuostatos, nei iš vienodo vertinimo principo ar skaidrumo pareigos nematyti, kad tokioje situacijoje perkančioji organizacija privalėtų susisiekti su atitinkamais kandidatais. Beje, šie negali skųstis, kad šiuo klausimu perkančiajai organizacijai nenustatyta jokios pareigos, nes pasiūlymo neaiškumą lėmė tik jų pareigos parengti jį kruopščiai, kuri taikoma visiems kandidatams, pažeidimas.
- 39 Taigi Direktyvos 2004/18 2 straipsniui neprieštarauja tai, kad nacionalinės teisės aktuose nėra nuostatos, kuria perkančioji organizacija būtų įpareigojama per riboto konkurso procedūrą prašyti kandidatų paaiškinti pasiūlymus atsižvelgiant į technines specifikacijas, prieš juos atmesdama dėl neaiškumo ar neatitikimo šioms specifikacijoms.
- 40 Tačiau šiuo 2 straipsniu konkrečiai nedraudžiama išimtiniais atvejais taisyti ar pildyti atskirus pasiūlymo duomenis dėl to, kad akivaizdžiai būtinas paprastas jų paaiškinimas, arba siekiant ištaisyti akivaizdžias redakcinio pobūdžio klaidas, jei dėl šio pakeitimo faktiškai nepateikiamas naujas pasiūlymas. Taigi minėtu straipsniu taip pat nedraudžiama į nacionalinės teisės aktus įtraukti nuostatą, kaip antai Įstatymo Nr. 25/2006 42 straipsnio 2 dalį, pagal kurią perkančioji organizacija iš esmės gali raštu paprašyti kandidatų paaiškinti pasiūlymą, tačiau negali prašyti pakeisti pasiūlymo arba priimti tokio pakeitimo.
- 41 Taigi įgyvendindama turimą diskreciją perkančioji organizacija turi traktuoti skirtingus kandidatus vienodai ir sąžiningai, todėl pasibaigus pasiūlymų atrankos procedūrai ir atsižvelgiant į jos rezultatą paaiškinimo prašymas negali atrodyti nepagrįstai palankus ar nepalankus kandidatui ar kandidatams, kuriems jis adresuotas.

- 42 Siekiant pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, reikia pridurti, kad prašymas paaiškinti pasiūlymą gali būti pateiktas tik po to, kai perkančioji organizacija susipažino su visais pasiūlymais (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Lombardini ir Mantovani* 51 ir 53 punktus).
- 43 Be to, toks analogiškas prašymas turi būti pateiktas visoms tapačioje situacijoje esančioms įmonėms, jei nėra objektyvios priežasties, pateisinančios nevienodą kandidatų vertinimą šiuo klausimu, ypač kai pasiūlymas bet kuriuo atveju turi būti atmestas kitais pagrindais.
- 44 Minėtas prašymas taip pat turi būti susijęs su visais neaiškiais ar techninių specifikacijų neatitinkančiais pasiūlymo aspektais, ir perkančioji organizacija negali atmesti pasiūlymo dėl šiame prašyme nenurodyto neaiškumo.
- 45 Atsižvelgiant į išdėstytus svarstymus, į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus reikia atsakyti taip:
- Direktyvos 2004/18 55 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo reikalaujama į nacionalinės teisės aktus įtraukti nuostatą, kaip antai Įstatymo Nr. 25/2006 42 straipsnio 3 dalį, kurioje iš esmės numatyta, kad jei kandidatas pasiūlyme nurodo neįprastai mažą kainą, perkančioji organizacija raštu prašo jo paaiškinti siūlomą kainą. Nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visą jam pateiktą bylos medžiagą, turi įvertinti, ar, remdamasis prašymu pateikti paaiškinimą, atitinkamas kandidatas galėjo pakankamai paaiškinti savo pasiūlymo sudedamuosius elementus;
 - Direktyvos 2004/18 55 straipsniui prieštarauja perkančiosios organizacijos pozicija, kai ši mano neprivalanti prašyti kandidato paaiškinti neįprastai mažą kainą;
 - Direktyvos 2004/18 2 straipsniui neprieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kaip antai Įstatymo Nr. 25/2006 42 straipsnio 2 dalis, pagal kurią perkančioji organizacija iš esmės gali raštu paprašyti kandidatų paaiškinti jų pasiūlymą, tačiau negali prašyti pakeisti pasiūlymo arba priimti tokio pakeitimo. Įgyvendindama turimą diskreciją perkančioji organizacija turi traktuoti skirtingus kandidatus vienodai ir sąžiningai, todėl pasibaigus pasiūlymų atrankos procedūrai ir atsižvelgiant į jos rezultatą paaiškinimo prašymas negali atrodyti nepagrįstai palankus ar nepalankus kandidatui ar kandidatams, kuriems jis adresuotas.

Dėl prašymo sustabdyti sprendimo poveikį laiko atžvilgiu

- 46 Slovakijos vyriausybė Teisingumo Teismo prašė apriboti šio sprendimo poveikį laiko atžvilgiu tuo atveju, jei jis išaiškintų Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje numatytus bendruosius principus kaip įpareigojančius perkančiąją organizaciją, kai ši vertina pasiūlymo atitiktį specifikacijoje nurodytiems pirkimo objekto reikalavimams, prašyti kandidato paaiškinti pasiūlymą.
- 47 Tačiau šiame sprendime pateiktas Direktyvos 2004/18 2 straipsnio išaiškinimas nelemia tokios išvados. Dėl šios priežasties ir bet kuriuo atveju Slovakijos vyriausybės prašymas netenka savo dalyko.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 48 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 55 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo reikalaujama į nacionalinės teisės aktus įtraukti nuostatą, kaip antai pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos Įstatymo Nr. 25/2006 dėl viešųjų pirkimų 42 straipsnio 3 dalį, kurioje iš esmės numatyta, kad jei kandidatas pasiūlyme nurodo neįprastai mažą kainą, perkančioji organizacija raštu prašo jo paaiškinti siūlomą kainą. Nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visą jam pateiktą bylos medžiagą, turi įvertinti, ar, remdamasis prašymu pateikti paaiškinimą, atitinkamas kandidatas galėjo pakankamai paaiškinti savo pasiūlymo sudedamuosius elementus.

Direktyvos 2004/18 55 straipsniui prieštarauja perkančiosios organizacijos pozicija, kai ši mano neprivalanti prašyti kandidato paaiškinti neįprastai mažą kainą.

Direktyvos 2004/18 2 straipsniui neprieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kaip antai Įstatymo Nr. 25/2006 42 straipsnio 2 dalis, pagal kurią perkančioji organizacija iš esmės gali raštu paprašyti kandidatų paaiškinti jų pasiūlymą, tačiau negali prašyti pakeisti pasiūlymo arba priimti tokio pakeitimo. Įgyvendindama turimą diskreciją perkančioji organizacija turi traktuoti skirtingus kandidatus vienodai ir sąžiningai, todėl pasibaigus pasiūlymų atrankos procedūrai ir atsižvelgiant į jos rezultatą paaiškinimo prašymas negali atrodyti nepagrįstai palankus ar nepalankus kandidatui ar kandidatams, kuriems jis adresuotas.

Parašai.